

Sygn. akt VIII Gz 119/18

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2018 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy Wydział VIII Gospodarczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Kala

Sędzia SO Marek Tauer

Sędzia SO Artur Fornal

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2018 r. w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...)

w L.

przeciwko (...) **w R.**

o zapłatę

na skutek zażalenia powoda na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy VIII Wydziału Gospodarczego z dnia 19 grudnia 2017 r., sygn. akt VIII GC 166/17

postanawia:

oddalić zażalenie.

Elżbieta Kala Marek Tauer Artur Fornal

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy odrzucił pozew (...) w L. wniesiony przeciwko (...) w R. o zapłatę ceny sprzedaży dostarczonego pozwanemu do R. sprzętu rolniczego.

Sąd Rejonowy wyjaśnił w uzasadnieniu, że w rozpoznawanej sprawie zastosowanie znajdują przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L z 2012 r. nr 351.1).

W dalszej kolejności, w oparciu o przepis art. 7 ust. 1 lit b tiret pierwsze w zw. z art. 28 ust. 1 powołanego rozporządzenia Sąd Rejonowy stwierdził brak jurysdykcji krajowej, gdyż pozwany, któremu doręczono odpis pozwu oraz prawidłowo powiadomiono o terminie rozprawy, nie stawił się na terminie rozprawy i nie wdał się w spór.

Z art. 28 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 wynika, że jeżeli pozwany mający miejsce zamieszkania w jednym państwie członkowskim zostaje pozwany przed sąd innego państwa członkowskiego, ale się nie stawi, sąd stwierdza z urzędu brak swej jurysdykcji, o ile jego jurysdykcja nie wynika z przepisów niniejszego rozporządzenia. Z przepisu art. 7 ust. 1 lit. b tiret pierwsze niniejszego rozporządzenia wynika zaś, że sądem właściwym do rozpoznania sprawy w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych będzie sąd państwa, członkowskiego, w którym znajduje się miejsce, gdzie towar został albo miał zostać dostarczony (faktycznie przekazany nabywcy).

Uwzględniając, że rzeczy zostały dostarczone i wydane pozwanemu w jego siedzibie w R., Sąd Rejonowy odrzucił pozew na podstawie art. 1099 § 1 k.p.c. oraz art. 28 ust. 1 wymienionego rozporządzenia.

Powód zaskarżył powyższe postanowienie i wniósł o jego uchylenie. Skarżący zarzucił naruszenie art. 1099 § 1 k.p.c. oraz art. 28 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych poprzez ich zastosowanie w zakresie odrzucenia pozwu oraz art. 7 ust. 1 lit b) tiret pierwsze poprzez jego niewłaściwe zastosowanie oraz naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów poprzez nie ustalenie rzeczywistego miejsca wykonania umowy, pomimo że strony uzgodniły, iż umownym miejscem spełnienia świadczenia była siedziba powoda, a co wynikało z potwierdzenia zamówienia, jak i z przedłożonych do sprawy dokumentów.

W uzasadnieniu zażalenia powód podał, że na fakturze, jak i na wszelkich innych dokumentach powoda wskazano, że dostawa będzie dokonana EXW – ex works zakład powoda. Z żadnego z dokumentów nie wynika, aby strony odstąpiły od takiej regulacji miejsca i uznano miejsce wykonania, tj. dostarczenia do siedziby pozwanego w R.. Pozwany ponosił też z tego tytułu wszelkie ryzyka.

Uzgodnienie, że skutek wydania nastąpi loco siedziba powoda powoduje konieczność uznania, że doszło w ten sposób do uzgodnienia odmiennego uregulowania miejsca wykonania umowy przez strony, co przewiduje art. 7 ust. 1 powołanego rozporządzenia.

Sąd zważył, co następuje:

Zażalenie powoda nie podlegało uwzględnieniu.

Powód w zażaleniu powołał się na uzgodnioną przez strony klauzulę, zgodnie z którą dostawa miała być dokonana EXW – ex works zakład powoda. Uzgodnienie miejsca wykonania umowy miało nastąpić przez dorozumiane zaakceptowanie przez stronę pozwaną potwierdzonego zamówienia, a także przez brak złożenia zarzutów do ustalonych postanowień i zasad umownych, które są przyjętą praktyką po stronie powodowej w kontaktach z członkami grupy, w skład której wchodzi pozwany.

Należy zważyć, iż pozwany przyjął ofertę powoda bez zmian. Powód wystawił na pozwanego faktury VAT, w których dodano zastrzeżenie: „warunki dostawy: dostawa z zakładu, nasza lokalizacja” (k. 7-8 z tłumaczeniem przysięgłym – k. 28-29 akt). Ponadto do zażalenia powód dołączył kopie potwierdzenia zamówienia oraz faktury pro forma, zawierające te same warunki dostawy (k. 71-71), które potwierdzały, że sposób dostawy był wiadomy pozwanemu już wcześniej, przed otrzymaniem faktury.

Zgodnie z artykułem 7 ust. 1 lit b) tiret pierwsze stosowanego w sprawie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz. Urz. UE L z 2012 r. nr 351.1), osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim w sprawach dotyczących umowy - przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania; zaś do celów niniejszego przepisu - i o ile nie uzgodniono inaczej - miejscem wykonania danego zobowiązania jest w przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych - miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy te zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone.

Jak wynika z treści powyższego przepisu, strony mogą uzgodnić inne miejsce wykonania umowy niż wynika to z treści przepisu. Należało zatem ocenić czy istotnie, tak jak twierdzi powód, w niniejszej sprawie doszło do uzgodnienia między stronami, że miejscem wykonania umowy (dostarczenia towarów) będzie siedziba powoda. Miało to zdaniem powoda wynikać z umieszczenia na fakturach klauzuli „EXW-ex works”.

Klauzula ta jest jedną z międzynarodowych reguł handlowych (Incoterms) , które określają warunki sprzedaży i których stosowanie jest szeroko przyjęte na świecie i są wyrazem przyjętych zwyczajów handlowych, obowiązujących w handlu międzynarodowym. Reguła „EXW-ex works” należy przy tym do grupy reguł dotyczących udostępnienie

towaru do dyspozycji kupującego we wskazanym punkcie wydania, co powoduje, że sprzedający nie jest zobowiązany do zapewnienia m.in. odprawy celnej, nie ponosi kosztów ani ryzyka załadunku towaru itp. Termin „EXW-ex works” (od zakładu, określone miejsce) oznacza, że dostawa zostaje uznana za dokonaną w momencie postawienia towaru do dyspozycji kupującego w oznaczonym miejscu, bez zobligowania do dalszych czynności ze strony sprzedającego. Chodzi tu zatem przede wszystkim o określenie momentu dostawy i miejsca w którym towar będzie mógł odebrać kupujący.

Przy czym, nawet jeśli przyjąć za powodem, że klauzula ta stanowiła uzgodnienie między stronami inne, niż wynikające z art. 7 miejsce w państwie członkowskim, w którym rzeczy zgodnie z umową zostały albo miały zostać dostarczone, to powód powinien wykazać, iż faktycznie do takiego uzgodnienia między stronami w sposób jednoznaczny doszło.

Tymczasem, powód nijak nie wykazał, że wydanie sprzedanego towaru nastąpiło (w myśl ustaleń stron) w jego siedzibie w Rzeczypospolitej Polskiej. Z dołączonej do pozwu kopii listu przewozowego wynikało bowiem, że nadawcą przesyłki do pozwanego była spółka o tej samej nazwie co powód, ale mająca siedzibę w H.. Także miejsce nadania przesyłki wprost określono w tym liście przewozowym jako (...) miasto M. (k. 9 akt, tłumaczenie – k. 32 akt). Zauważyć przy tym należy, że również w liście przewozowym pojawia się formuła „EXW” w miejscu określającym miejsce wydania towaru tj. w miejscowości M. (k-9, k-32).

W tej sytuacji W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle dostarczonych dokumentów nie sposób było przyjąć, że uzgodnionym innym niż siedziba odbiorcy miejscem wykonania umowy mógł być zakład powoda w Polsce. Z dołączonego do akt listu przewozowego wprost wynikało bowiem, że nadanie towaru miało miejsce w M. w H. w dniu 15.05.2014 r. Powód nie wykazał zakresu powiązań ze spółką nadawcą ani nie przedstawił żadnych innych dowodów wskazujących, by nastąpiło to jednak w Polsce.

Zatem, wobec powyższych wątpliwości, powód winien wykazać, że posłużenie się klauzulą „EXW” obejmowało nie tylko ustalenie miejsca faktycznego przejścia władztwa nad rzeczą, podziału obowiązków i kosztów związanych ze sprzedażą czy przekazania ryzyka związanego z towarem ale że obejmowało również umowne ustalenie miejsca dostarczenia towaru w kontekście późniejszego ustalenia jurysdykcji sądu. W sytuacji zaś, gdy co do miejsca faktycznego wydania towaru wszelkie inne okoliczności przemawiają za twierdzeniem, iż ustalono je poza zakładem sprzedającego (w niniejszej sprawie w miejscowości M. w H.), to jedyna rozsądna wykładnia każe przyjąć, że powyższa klauzula użyta została jedynie w zakresie ustalenia rozkładu ryzyka i kosztów związanych z transportem. To zaś nie jest wystarczającym aby twierdzić, że miejscem wykonania umowy był zakład sprzedającego, a zatem że w sprawie mamy do czynienia z jurysdykcją sądu polskiego.

Powodowało to, iż pozwany na podstawie powołanego art. 7 ust. 1 lit. b) tiret pierwsze rozporządzenia nr 1215/2012 nie mógł zostać pozwany w Rzeczypospolitej Polskiej, a Sąd miał podstawy do stwierdzenia z urzędu braku swej jurysdykcji w sytuacji określonej w art. 28 ust. 1 tego rozporządzenia.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 23 czerwca 2018 r. (sygn.. akt I CSK 363/17) wyraził stanowisko, że sąd krajowy musi ocenić, czy klauzula mająca uzasadnić jurysdykcję krajową stanowi wyraz rzeczywistego porozumienia między stronami, które zostało wyrażone dostatecznie jasno i precyzyjnie. Zawarte w art. 25 rozporządzenia nr 1215/2012 wymagania co do formy umowy jurysdykcyjnej mają zapewnić, że porozumienie takie zostało rzeczywiście osiągnięte i jest dostatecznie jednoznaczne i komunikatywne zarówno z punktu widzenia stron, jak i sądu.

W niniejszej sprawie, w ocenie Sądu Okręgowego, takiej jasności co do osiągnięcia porozumienia w sprawie miejsca wykonania umowy powód nie wykazał.

Jak dalej stwierdził Sąd Najwyższy, zawarcia umowy jurysdykcyjnej nie można co do zasady domniemywać, a ciężar wykazania że do jej zawarcia doszło, jak też co do jej treści spoczywa na stronie, która się na nią powołuje.

Przesłanki warunkujące jurysdykcję sądu polskiego muszą wynikać z pozwu oraz dołączonych do niego dokumentów. Okoliczności te powinny być przy tym na tyle pewne, aby nie budzić uzasadnionych wątpliwości co do dopuszczalności

postępowania przed sądem polskim, bowiem w sytuacji gdyby po przeprowadzeniu postępowania okazało się, że brak było tej jurysdykcji, postępowanie to byłoby przecież w całości obarczone nieważnością (art. 1099 § 2 k.p.c).

Z kolei, zgodnie z poglądem wyrażonym przez Trybunał Sprawiedliwości w wyroku z dnia 9 czerwca 2011 r., C-87/10, Lex nr 818467, na tle poprzednio obowiązującego przepisu art. 5 pkt 1 lit. b tiret pierwszy rozporządzenia nr 44/2001 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych przepis ten należy interpretować w ten sposób, że w przypadku sprzedaży na odległość, miejsce, w którym towar został lub powinien zostać dostarczony zgodnie z umową określa się na podstawie postanowień umowy. W celu ustalenia, czy miejsce dostawy zostało określone „zgodnie z umową”, sąd krajowy winien brać pod uwagę wszystkie istotne reguły i klauzule umowy, które mogą określić w sposób jednoznaczny to miejsce, w tym reguły opracowane przez Międzynarodową Izbę Handlową w wersji opublikowanej w 2000 r. W braku możliwości określenia miejsca dostawy na tej podstawie, bez odwoływania się do przepisów materialnych znajdujących zastosowanie do umowy, miejscem dostawy jest miejsce faktycznego wydania towaru, w wyniku którego nabywca uzyskał lub powinien był uzyskać możliwość rzeczywistego dysponowania towarem w miejscu ostatecznego przeznaczenia transakcji sprzedaży.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 385 k.p.c. zw. z art. 397 §2 k.p.c.

Elżbieta Kala Marek Tauer Artur Fornal